

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Εισαγωγή στις Επιστήμες της Αγωγής

Διαπολιτισμική εκπαίδευση - Διαφοροποιημένη παιδαγωγική

Αλεξάνδρα Ανδρούσου - Βασίλης Τσάφος
Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική
Ηλικία (ΤΕΑΠΗ)

Συνθήκη 1η

Στην τάξη μου στο νηπιαγωγείο έχω 20 παιδιά. Τα 15 είναι από την Ελλάδα και τα 5 από την Αλβανία. Στόχος μου ήταν, από την αρχή της χρονιάς, να καταφέρω να μάθουν όλα τα παιδιά εξίσου καλά ελληνικά. Γι' αυτό και δεν επέτρεπα στα αλβανάκια να μιλάνε μεταξύ τους τη γλώσσα τους. Ζήτησα και από τους γονείς να μη μιλάνε αλβανικά στο σπίτι. Στο κάτω κάτω της γραφής, αν θέλουν να μείνουν στην Ελλάδα, πρέπει οπωσδήποτε να μιλάνε καλά ελληνικά και να μάθουν και τα ήθη και τα έθιμά μας. Αλλιώς, να φύγουν. (Νηπιαγωγός διορισμένη στο κέντρο της Αθήνας, σε σεμινάριο επιμόρφωσης)

Συνθήκη 2η

Έφτασα στην Κομοτηνή τον Οκτώβριο του 1997. Είχα μόλις διορισθεί σε ένα μειονοτικό σχολείο, σε ορεινό χωριό της Ροδόπης. Μόλις έφτασα, το σοκ μου τεράστιο: μια πόλη γεμάτη μιναρέδες. Γυναίκες διασχίζουν την κεντρική πλατεία με μαντίλες. Ακούω να μιλάνε μια γλώσσα που δεν καταλαβαίνω. Είναι τούρκικα! Την επόμενη φτάνω στο ορεινό χωριό όπου διορίστηκα. Ένα σχολείο χαμηλοτάβανο, παλιά θρανία, μια ξυλόσομπα. Αντιλαμβάνομαι ότι δεν υπάρχει ούτε καφενείο. Προσπαθώ να μιλήσω με τους γονείς, δεν καταλαβαίνουν λέξη ελληνικά. Τα παιδιά φτάνουν στο σχολείο κακοντυμένα, με παπούτσια ραμμένα στο χέρι, τα κορίτσια με μαντίλες. Κανένα δεν καταλαβαίνει ελληνικά. Έχω πέσει από τα σύννεφα. Τι θα κάνω; Νιώθω ξένος. Ποτέ δε φανταζόμουν ότι στην Ελλάδα υπάρχουν τέτοια πράγματα. Είναι Ελλάδα τελικά αυτό; (Συνέντευξη με δάσκαλο διορισμένο για μια πενταετία στα ορεινά της Ροδόπης)

Τι είναι αυτό που συνιστά το διαφορετικό στις δύο συνθήκες;

- Η μητρική γλώσσα των παιδιών.
- Οι συνήθειες των παιδιών.
- Ο τρόπος ντυσίματος.
- Η εικόνα της πόλης.

Ποια η στάση των εκπαιδευτικών;

- Και για τους δύο εκπαιδευτικούς η σχολική συνθήκη που καλούνται να υπηρετήσουν τους δημιουργεί πρόβλημα, γιατί διαφέρει από αυτό που έχουν στο μυαλό τους ως κανονική σχολική συνθήκη στην Ελλάδα.
- Και στις δύο περιπτώσεις οι διαφορές μοιάζουν όχι μόνο να τους εκπλήττουν, αλλά και να αποτελούν μια απειλή γι' αυτούς. Και οι δύο αναρωτιούνται πώς θα τα καταφέρουν.

Πού οφείλεται η στάση των εκπαιδευτικών; (1/2)

- Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ενισχύει και προωθεί με πολλούς τρόπους την αξία της ομοιογένειας.
- Οι σχετικές έρευνες δείχνουν ότι η εθνική διαπαιδαγώγηση την οποία επιτελεί το σχολείο αντιλαμβάνεται τα έθνη ως «φυσικές» οικουμενικές οντότητες, ανεξάρτητες από χώρο και χρόνο.
- Ο σχολικός λόγος αναδεικνύει τα στοιχεία εκείνα που συνθέτουν τη μοναδικότητα του έθνους, δίνοντας έμφαση στην ιστορική συνέχεια και την εθνική και πολιτισμική ομοιογένεια.

Πού οφείλεται η στάση των εκπαιδευτικών; (2/2)

- Μέσα από τη διδασκαλία μαθημάτων όπως η ιστορία, η γεωγραφία και η γλώσσα, το ελληνικό έθνος παρουσιάζεται απόλυτα ομοιογενές, με πολιτισμικά χαρακτηριστικά τα οποία διατηρούνται αμετάβλητα στη διάρκεια της αδιάσπαστης μακραίωνης ιστορίας του, χωρίς να έχουν υποστεί εξωτερικές επιδράσεις.

Ωστόσο

Οι ομοιογενείς τάξεις δεν είναι παρά ένας μύθος, δεδομένου ότι τα παιδιά όχι μόνο ξεκινούν από διαφορετικές αφετηρίες, έχουν διαφορετικά κίνητρα και βιώματα, αλλά και επιλέγουν -ασυνείδητα αρχικά- δικές τους διαδρομές μάθησης, τις οποίες χρειάζεται να ενισχύσουμε.

Από τη διαπίστωση της ανομοιογένειας στη διαφοροποιημένη παιδαγωγική

Η ανομοιογένεια υπάρχει: Ποιες οι προϋποθέσεις για να λειτουργήσει η ανομοιογένεια **υπέρ όλων** και να οδηγήσει στον εμπλουτισμό της εκπαιδευτικής πράξης;

- Η πρόταση της **διαφοροποιημένης παιδαγωγικής**.

Διαφοροποιημένη προσέγγιση (1/2)

- Η διαφοροποιημένη προσέγγιση, που δεν είναι μια συγκεκριμένη μέθοδος με σαφή δομή και προκαθορισμένους κανόνες, αλλά μια ανοιχτή παιδαγωγική αντίληψη η οποία συναντιέται με αυτή της διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης και της ενεργητικής μάθησης, δίνει μια απάντηση στο γιατί και το πώς η ενίσχυση της ατομικής πορείας κάθε μαθητή για την οικοδόμηση της γνώσης είναι απαραίτητη για τη σχολική επιτυχία.

Διαφοροποιημένη προσέγγιση (2/2)

- Πρόκειται για μια «περιπετειώδη εξερεύνηση των δυνατών διδακτικών εκδοχών», «ένα εργαλείο που επιτρέπει να ισχυροποιηθούν οι γνώσεις και οι δεξιότητες κάθε μαθητή και δίνει τη δυνατότητα στον καθένα να συνειδητοποιήσει την ιδιαιτερότητα της δικής του προσέγγισης και των δικών του στρατηγικών μάθησης».

Διαφοροποιημένη παιδαγωγική (1/2)

- Είναι μια παιδαγωγική επικεντρωμένη στις ίδιες τις διαδικασίες μάθησης, στον κάθε μαθητή ξεχωριστά.
- Στόχος της είναι η διαμόρφωση ευέλικτου πλαισίου που επιτρέπει στον καθένα να ακολουθεί τις δικές του διαδρομές, τους δικούς του ρυθμούς, τους δικούς του τρόπους μάθησης, αλλά και να ανταλλάσσει τις μαθησιακές του εμπειρίες με τους άλλους.

- Βασική προϋπόθεση για να λάβουμε υπόψη ως εκπαιδευτικοί το σημείο αφετηρίας και τη σχέση του κάθε παιδιού με τη γνώση είναι η ικανότητά μας να «ακούμε» τα παιδιά και να «βλέπουμε» τι «φέρνουν» στο σχολείο, τι τα κινητοποιεί, τι τα στηρίζει.
- Με άλλα λόγια, χρειάζεται αρχικά κατανόηση του πλαισίου της τάξης, παρατήρηση και κατανόηση της διαδρομής που διανύει το κάθε παιδί για να κατακτήσει τη γνώση.

Διαφοροποίηση ως προς τι; (1/2)

- Ως προς τη **διαδικασία**: π.χ. κοινός στόχος σε όλα τα παιδιά (να φτιάξουν μια ευχετήρια κάρτα), αλλά παροχή της δυνατότητας να επιλέξουν μόνο τους τον τρόπο με τον οποίο θα το κάνουν, το χρόνο που θα χρειαστούν, τα μέσα και τις στρατηγικές που θα χρησιμοποιήσουν (άλλα μόνο θα ζωγραφίσουν, άλλα θα γράψουν, άλλα θα αντιγράψουν). Τι πετυχαίνουμε με αυτό;

Διαφοροποίηση ως προς τι; (2/2)

- Ως προς το **περιεχόμενο**: Τα παιδιά δουλεύουν σε ομάδες ή ατομικά και οι στόχοι τους διαφοροποιούνται ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και το σημείο αφετηρίας του κάθε παιδιού (π.χ. διαφορετικοί ρόλοι στην παραγωγή ενός βιβλίου.) Τι πετυχαίνουμε με αυτό;

Τι πετυχαίνουμε τελικά;

- Όλοι οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να «πετύχουν» σε κάτι από αυτά που τους προτείνονται.
- Αποκτούν αυτοπεποίθηση ώστε να τολμήσουν και το πιο απαιτητικό.
- Είναι όλοι ενεργοί και όχι θεατές κατά τη διαδικασία της μάθησης.

Αντίθετα

- Το να ζητάμε το ίδιο σε μια δεδομένη στιγμή από όλα τα παιδιά δημιουργεί συνθήκες αυτών που πάντα πετυχαίνουν και αυτών που πάντα ή σχεδόν πάντα αποτυγχάνουν
- Η διαφοροποιημένη παιδαγωγική ονομάζεται και **παιδαγωγική της επιτυχίας**.

Μεθοδολογικά εργαλεία για τη διαφοροποίηση

- Διαθεματικές προσεγγίσεις. Γιατί;
- Δουλειά σε ομάδες (ανομοιογενείς). Γιατί;

Η διαφοροποιημένη παιδαγωγική δεν είναι μια μέθοδος με σαφή δομή και προκαθορισμένους κανόνες αλλά μια **ανοιχτή παιδαγωγική αντίληψη....**

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αλεξάνδρα Ανδρούσου, Βασίλης Τσάφος 2015. Αλεξάνδρα Ανδρούσου, Βασίλης Τσάφος. «Εισαγωγή στις Επιστήμες της Αγωγής I & II. Διαπολιτισμική εκπαίδευση - Διαφοροποιημένη παιδαγωγική». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ECD8/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από τη χρήση του έργου, για τον διανομέα του έργου και αδειοδόχο.
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο.
- που δεν προσπορίζει στον διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο.

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς,
- το Σημείωμα Αδειοδότησης,
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων,
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει),

μαζί με τους συνοδευτικούς υπερσυνδέσμους.

